

DOI: [10.32702/2307-2156-2020.5.1](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.5.1)

УДК 354.075.1(477)

- О. П. Дяченко,*
д. держ. упр., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Одеський державний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0001-9670-2266
- О. В. Ніколюк,*
д. е. н., доцент, професор кафедри менеджменту і логістики,
Одеська національна академія харчових технологій
ORCID ID: 0000-0002-1665-0361
- В. Д. Мужайло,*
к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту і логістики,
Одеська національна академія харчових технологій
ORCID ID: 0000-0001-8283-0988

ОРГАН КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ В МЕХАНІЗМІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ: ДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ОКРЕМИХ ФУНКЦІЙ

- O. Diachenko*
Doctor of Sciences in Public Administration, associate professor,
associate professor of department of accounting and taxation, Odessa State Agrarian University
- O. Nikoliuk*
Doctor of Economic Sciences, associate professor,
professor of the Department of Management and Logistics,
Odessa National Academy of Food Technologies
- V. Muzhailo*
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Management and Logistics,
Odessa National Academy of Food Technologies

CONSTITUTIONAL JURISDICTION AUTHORITY IN THE MECHANISM OF STATE AUTHORITIES: TO THE ISSUE OF REALIZATION OF INDIVIDUAL FUNCTIONS

Більшість наукових досліджень органів конституційної юрисдикції в системі органів державної влади зводяться до аналізу взаємодії, впливу на державні процеси чи реалізації функцій контролю чи правосуддя. У статті досліджено питання реалізації додаткових функцій органом конституційної юрисдикції в процесі функціонування та взаємодії з органами державної влади. Визначено, що такі функції є похідними від основних напрямків діяльності або паралельними. Встановлено, що Конституційний Суд України реалізує окремі повноваження, які дають змогу взаємодіяти з органами державної влади через призму партнерської діяльності, а з суспільством – через окремі напрямки комунікації. Використання максимуму інструментів наданих законодавством дозволяє органу конституційної юрисдикції ефективно наповнювати механізм державної влади сучасними

та прогресивними поглядами на державотворчі процеси. Проаналізовано значення та можливість запозичення в Україні окремих напрацювань органами конституційної юрисдикції окремих держав Європи.

Функціонування механізму органів державної влади базується на конституційно та законодавчо встановлених нормах. Будь-яка діяльність органу державної влади повинна ґрунтуватися на Конституції України та здійснюватися у спосіб визначений законодавством. Водночас, органи державної влади крім реалізації основних напрямків діяльності здійснюють низку функцій, що спрямовані на власний розвиток, взаємодію, налагодження ефективних процесів тощо. В значній мірі функціонування цілісного механізму органів державної влади, його злагодженість залежить від ефективності реалізації саме неосновних функцій. Реалізація таких функцій дозволяє вирішувати поточні аспекти діяльності та закладати основи для поступального розвитку і удосконалення. Заходи, що вживаються органом конституційної юрисдикції з метою налагодження ефективного процесу взаємодії з органами державної влади у загальнодержавному механізмі значною мірою є похідними від основних напрямів діяльності. Крім того, реалізація додаткових функцій забезпечує можливість розвитку державності, зміцнення суспільної свідомості, запобігання потенційних порушень чи конфліктних ситуацій. Досліджені приклади виконання подібних функцій органами конституційної юрисдикції інших держав дають змогу виділити спільні риси та використати позитивний досвід. Аналіз діяльності органів конституційної юрисдикції дає змогу виокремити наступні додаткові функції: соціально-економічну; профілактичну; представницьку; міжнародну; теоретико-пізнавальну; інформаційну; прогностичну; виховну.

Most of the scientific studies of constitutional jurisdictions within the system of public authorities are reduced to analyzing interaction, influencing state processes, or exercising the function of control or justice. The article explores the issues of realization of additional functions by the body of constitutional jurisdiction in the process of functioning and interaction with the bodies of state power. It is determined that such functions are derived from or parallel to the main activities. It is established that the Constitutional Court of Ukraine exercises certain powers, which allow to interact with the state authorities through the lens of partnership activities, and with the society - through separate areas of communication. The use of the maximum of instruments provided by the legislation allows the body of constitutional jurisdiction to effectively fill the mechanism of state power with modern and progressive views on state-making processes. The importance and the possibility of borrowing in Ukraine the specific expertise of the bodies of the constitutional jurisdiction of the individual states of Europe are analyzed.

The purpose of the article is to investigate individual functions (additional) as parallel to the main activities of the Constitutional Court of Ukraine in the mechanism of state bodies.

The scientific novelty lies in the study and determination of certain functions (additional) of the Constitutional Court of Ukraine as a means of building effective cooperation with public authorities and society.

Conclusions. The functioning of the mechanism of state authorities is based on constitutionally and legally established norms. Any activity of a public authority must be based on the Constitution of Ukraine and carried out in the manner specified by law. At the same time, in addition to the implementation of the main activities, the state authorities perform a number of functions aimed at their own development, interaction, adjustment of effective processes, etc. To a large extent, the functioning of a coherent mechanism of public authorities, its coherence depends on the effectiveness of the implementation of precisely non-essential functions. The implementation of such functions allows to solve the current aspects of the activity and to lay the foundations for the progressive development and improvement. Measures taken by a body of constitutional jurisdiction to establish an effective process of interaction with public authorities in the national mechanism are largely derived from the main activities. In addition, the implementation of additional functions enables the development of statehood, strengthening of public consciousness, prevention of

potential violations or conflicts. Examined examples of the exercise of such functions by the bodies of the constitutional jurisdiction of other states make it possible to highlight common features and use positive experience. The analysis of the activities of the bodies of constitutional jurisdiction makes it possible to distinguish the following additional functions: socio-economic; preventive; representative; international; theoretical and cognitive; informational; predictive; educational.

Ключові слова: механізм органів державної влади; додаткові функції; конституційна юрисдикція; механізм державної влади; похідні функції.

Keywords: mechanism of state authorities; additional functions; constitutional jurisdiction; mechanism of state power; derivative functions.

Постановка проблеми. Функціонування органів державної влади та побудова єдиного дієвого механізму вимагає постійної системної роботи не лише над удосконаленням виконання власних профільних повноважень, але й над забезпеченням розвитку окремих напрямків діяльності, що є не менш важливими для стабільної роботи держави. Налагодження ефективних зв'язків, комунікація з суспільством, зворотній зв'язок, обмін досвідом, самоудосконалення та прогнозування перспективних шляхів розвитку є лише невеликою частиною того масиву, що виконується кожним органом державної влади поряд з повсякденним вирішенням окремих завдань. Ефективність діяльності органу державної влади вимірюється в більшій мірі не кількістю прийнятих рішень і навіть не якістю, а наслідками, що яскравіше за все інше демонструють використання потенціалу та проведеної підготовчої роботи. Зацікавлює реалізація додаткових функцій органу конституційної юрисдикції як особливого засобу розвитку механізму органів державної влади.

Сучасні наукові напрацювання недостатньо приділяють уваги реалізації окремих функцій органу конституційної юрисдикції. Проте, наукове вивчення та розкриття окремих явищ та процесів в діяльності органу конституційної юрисдикції дозволить суттєво просунутися в розвитку механізму органів державної влади загалом.

Слід погодитися з думкою про те, що питання визначення місця конституційної юстиції в механізмі державного управління залишається відкритим та потребує детального вивчення та аналізу. Використання прогресивного досвіду розвинутих демократій Східної Європи щодо ефективного функціонування конституційної юстиції в механізмі державного управління, надзвичайно актуальна в період докорінних змін в Україні [3].

Важливо розуміти, що ефективна діяльність органу конституційної юрисдикції можлива лише за умови злагодженого функціонування всіх елементів системи державного управління. Взаємодія, підтримка та належне виконання функціональних обов'язків є передумовами поступального розвитку механізму органів державної влади.

Таким чином дослідження додаткових функцій, що здійснюються органом конституційної юрисдикції в системі органів державної влади є перспективним напрямком наукових розробок та потребує подальшого наукового розвитку. Аналіз досвіду європейських країн та порівняльне вивчення реалізації додаткових функцій конституційної юрисдикції в механізмі органів державної влади надзвичайно актуально для налагодження ефективного функціонування системи державної влади.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливе значення для розуміння актуальних проблем формування й розвитку механізмів державного управління в Україні мають наукові напрацювання вітчизняних вчених-теоретиків у галузі конституційного та муніципального права, державного управління та в сфері економіки: Ю. Бальція [4], І. Гришова [5], О. Копиленко [6], та ін., що стосуються питань елементів та сутності механізмів державного управління.

Формулювання цілей статті є дослідження додаткових функцій як паралельного напрямку діяльності органу конституційної юрисдикції - Конституційного Суду України в механізмі органів державної влади в Україні.

Результати досліджень. Діяльність органу конституційної юрисдикції в системі органів державної влади характеризується здійсненням основних (провідних) функцій та додаткових. Система функцій, які здійснюються Конституційним Судом України має складну структуру. Саме тому дослідження функцій органів конституційної юстиції необхідно проводити виходячи з того, що всі вони належать до єдиної цілісної системи.

Із функціонального аналізу органу конституційної юрисдикції та аналізу його діяльності в системі органів державної влади можна виділити такі специфічні (додаткові) функції: соціально-економічну; профілактичну; представницьку; міжнародну; теоретико-пізнавальну; інформаційну; прогностичну; виховну.

Слід відзначити, що думки науковців щодо притаманності органам конституційної юрисдикції прямо не визначених в Конституції та законодавстві функцій розходяться. Частина вважає, що вони реалізуються органом конституційної юрисдикції в процесі своєї діяльності прямо чи опосередковано. Інша частина схиляється до думки, що такі функції не можуть здійснюватися органом конституційної юрисдикції, адже вони прямо не передбачені в законодавстві. В даному дослідженні визначені вище неосновні функції досліджуються як такі, що опосередковано реалізуються органами конституційної юрисдикції в процесі їх діяльності в системі органів державної влади.

Дослідження соціально-економічної функції органу конституційної юстиції в Україні пов'язане перш за все з принципом прямої дії прав і свобод людини і громадянина, про що йдеться в частині третій статті 8 Конституції України.

Наукова доктрина розглядає права та свободи людини, закріплені в Конституції України, як безпосередньо діюче, найвище право, тому права людини й основоположні свободи визначають зміст і магістральні напрямки діяльності держави, оскільки утвердження та забезпечення прав і свобод є головним обов'язком держави. Федеральний Конституційний Суд Німеччини з цього приводу сформував правову позицію, відповідно до якої основні права є об'єктивними нормами, що встановлюють ціннісний правопорядок, що являє собою фундаментальний конституційний лад в усіх галузях права [7, с. 203], в чому і проявляється горизонтальний ефект конституційних прав на поточне законодавство.

Такий горизонтальний ефект Конституції пов'язаний з тим, що фундаментальні права і свободи людини потребують конкретизації в поточному законодавстві, а в деяких випадках – у ході здійснення конституційної юрисдикції [8, с.12]. Всього за період свого функціонування Конституційним Судом України було прийнято близько 200 рішень з питань прав людини, причому найбільшу кількість правових позицій сформульовано щодо соціально-економічних прав.

Отже, при здійсненні тлумачення Конституції України, орган конституційної юрисдикції повинен керуватися пріоритетом та непорушністю прав людини й основоположних свобод, тлумачити конституційні норми з урахуванням неприпустимості обмеження прав людини та їх невідчужуваності, найвищого їх положення в системі об'єктивних цінностей демократичної держави. З іншого боку, діяльність КСУ сприяє вихованню поваги до прав людини й основоположних свобод з боку органів влади. Здійснюючи офіційне тлумачення Конституції України, КСУ зв'язаний зобов'язуючою силою прав і свобод людини, а тому покликаний за допомогою юридичних засобів, якими виступають його рішення, забезпечити непорушність та верховенство прав і свобод людини і громадянина, чіткість та однозначність їх розуміння.

Разом з цим, Конституційний Суд України роз'яснює значення окремих соціально-економічних прав та своїми рішеннями вносить ясність в сам механізм їх реалізації. Таким чином, орган конституційної юрисдикції виступає додатковою гарантією реалізації закріплених в Конституції України соціально-економічних прав людини і громадянина. Крім того, соціально-економічна функція органу конституційної юрисдикції передбачає опосередкований вплив на економічну систему держави шляхом прийняття актів тлумачення законодавства в економічній сфері. Тому, можна стверджувати, що соціально-економічна функція здійснюється Конституційним Судом України опосередковано при реалізації ним законодавчо визначених повноважень.

Аналізуючи притаманність конституційній юрисдикції профілактичної функції, варто відзначити, що вона є похідною від функції конституційного контролю. А точніше – від попереднього конституційного контролю. Практика діяльності Конституційного Суду України щодо перевірки законів про внесення змін до Конституції України підтверджує доцільність та необхідність попереднього судового конституційного контролю за додержанням процедури внесення змін до Конституції України. Судовий конституційний контроль покликаний забезпечити легітимність закону про внесення змін до Конституції України, а отже й стабільність Основного Закону.

Стосовно представницької функції Конституційного Суду України варто відзначити те, що ця функція реалізується при приведенні Президента України до присяги. Так, відповідно до ст. 104 Конституції України приведення Президента України до присяги здійснює Голова Конституційного Суду України.

Також, представницька функція проявляється у представництві Української держави у питаннях конституційної юрисдикції, а також представництві Конституційного Суду України у відносинах з органами державної влади.

Аналізуючи Регламент Конституційного Суду України, варто відзначити, що представницькі повноваження у більшості випадків реалізуються Головою Конституційного Суду України. Так, у ст. 32 Закону України «Про Конституційний Суд України» відображено, що представницькі повноваження здійснює голова та заступник голови Суду, секретарі колегій. Серед них можна виділити наступні представницькі повноваження: представництво у відносинах з органами державної влади, іншими державними органами України, органами місцевого самоврядування, юридичними особами всіх форм власності, а також з органами іноземних держав і міжнародних організацій.

Що стосується реалізації представницької функції у відносинах з міжнародними організаціями, то відповідно до параграфу 30 Регламенту Конституційного Суду України Конституційний Суд України Суд підтримує співробітництво з органами конституційної юрисдикції інших держав, міжнародними судами та міжнародними організаціями шляхом укладання угод про співробітництво, взаємного обміну делегаціями, організації спільних науково-практичних заходів, стажування працівників, обміну рішеннями та іншою інформацією тощо.

Крім того, до представницької функції варто також віднести діяльність щодо взаємодії із засобами масової інформації, з допомогою яких висвітлюється діяльність органу конституційної юрисдикції.

Варто відзначити, що подібним чином відображається представницька функція і в законодавстві більшості держав Східної Європи. Наприклад, в Регламенті Конституційного Трибуналу Польщі в повноваженнях голови Трибуналу передбачене представництво Трибуналу на міжнародній арені (пар. 11), та Генеральної Асамблеї суддів Конституційного Трибуналу (пар. 10) [9].

Досить тісно з представницькою функцією пов'язана міжнародна функція, яка полягає у взаємодії органів конституційної юрисдикції з міжнародними організаціями, судами, науковими установами та, звичайно, з органами конституційної юрисдикції інших держав.

Як зазначалося вище, в законодавстві України, Польщі передбачено можливість взаємодії органів конституційної юрисдикції з органами конституційної юрисдикції інших держав шляхом укладання угод про співробітництво, взаємного обміну делегаціями, обміну рішеннями та досвідом, а також шляхом стажування співробітників, організації спільних науково-практичних заходів тощо.

Також, можна відзначити, що у розділі 16 Регламенту Конституційного Суду республіки Білорусь також врегульовано порядок міжнародної діяльності Конституційного Суду та визначено, що Конституційний Суд здійснює співробітництво з органами конституційного контролю зарубіжних країн та міжнародними організаціями шляхом укладання угод про співпрацю, здійснення візитів, обміну рішеннями та іншою інформацією, організації спільних конференцій, симпозіумів, семінарів та інших заходів [10].

Наступна функція, яка здійснюється органами конституційної юрисдикції як в Україні, так і в окремих державах Європи є теоретико-пізнавальна. В процесі її реалізації органами конституційної юрисдикції здійснюється синтез знань і створення єдиної картини, що відповідає визначеному рівню розвитку юридичної науки у сфері конституційного судочинства.

Теоретико-пізнавальна функція проявляється перш за все у формуванні конституційно-правової доктрини у рішеннях органів конституційної юрисдикції. В юридичній науці під терміном «конституційно-правова доктрина» прийнято розуміти сукупність філософських і правових ідей концептуального рівня, які втілені в конституції та інших законодавчих актах, що визначають спрямованість розвитку держави і суспільства, національної правової системи.

В процесі своєї діяльності орган конституційної юрисдикції формує правові позиції, які базуються на конституційних принципах та відображають найпрогресивніші ідеї сучасної юридичної думки. Правову позицію органу конституційної юрисдикції слід вважати доктринальною складовою його рішення, оскільки за своєю сутністю вона і є правовою доктриною чи доктринальним тлумаченням, тобто теоретичним роз'ясненням правової норми, яке виходить від фахівців вищого ступеня кваліфікації.

Своїми рішеннями орган конституційної юрисдикції сприяє формуванню та розвитку загальної теорії права та державного управління. Рішення органу конституційної юрисдикції мають в цілому важливе методологічне значення для формування і розвитку державознавства та конституціоналізму в державі. Таким чином, теоретико-пізнавальна функція відображає діяльність органу конституційної юрисдикції не лише як органу вирішення конституційних конфліктів, але й як органу, що є рушійною силою в розвитку наукової думки.

Аналізуючи інформаційну функцію, потрібно відзначити, що вона відіграє вагомe значення для функціонування як органів державної влади так і для життя пересічних громадян. Очевидно, що в сучасному світі безпрецедентно зросла роль інформації в суспільстві. А тісна взаємодія інформаційної діяльності органів конституційної юрисдикції з реалізацією таких принципів, як гласність та відкритість лише підсилює роль інформаційної функції. Адже від доступності, кількості інформації і методів її доведення залежить ефективність формування громадської думки, і в цьому виявляється зв'язок між інформацією та демократичним суспільством.

Природно, що в першу чергу конституційна юрисдикція не виступає як інформатор, у держави і суспільства досить інших каналів, за допомогою яких здійснюється інформування людей. Головні цілі конституційної юрисдикції полягають в іншому – і в першу чергу у забезпеченні прав і свобод особистості. Однак зазначеного орієнтира не можна досягти без цілого комплексу заходів, в тому числі й інформаційних.

Інформаційна функція може здійснюватися конституційною юрисдикцією різними способами і за кількома напрямками:

1) забезпечення доступу до інформації про діяльність конституційної юрисдикції (пасивне інформування). Способами такого інформування є: забезпечення доступу до інформації про конституційне судочинство в будівлях органів конституційної юрисдикції, доступ до неї через Інтернет шляхом створення спеціальних сайтів і т. д. ;

2) забезпечення поширення інформації про діяльність конституційної юрисдикції (активне інформування), здійснюване наступними способами: взаємодія із засобами масової інформації, створення власних друкованих видань, створення прес-служб органів конституційної юрисдикції, що забезпечують донесення інформації до громадян, інтерактивне спілкування між громадянами та органами конституційної юрисдикції і т.д.

Дані способи припускають інформаційну взаємодію із зацікавленими особами та засобами масової інформації.

Таким чином, інформаційна функція органу конституційної юрисдикції представляє собою такий напрямок діяльності, що полягає в інформуванні громадян про діяльність конституційної юрисдикції шляхом забезпечення доступу до інформації про власну функціональну діяльність, а також шляхом інформаційної взаємодії між конституційною юрисдикцією і суспільством.

Як зазначалося вище, до складу органів конституційної юрисдикції входять юристи-професіонали. Здебільшого це відомі науковці у сфері конституційного права, які володіють величезним багажем знань та вміють вдало його використовувати у практичній діяльності. Це має надзвичайно важливе значення для

прийняття рішень органом конституційної юрисдикції у руслі новітніх ідей, що розробляються у науковій сфері. Таким чином, в більшості випадків, рішення прийняті органом конституційної юрисдикції мають прогресивний характер та доленосне значення для держави в цілому. Тому, прийняттю певних рішень передують ґрунтовні дослідження та прогностична діяльність щодо наслідків їх прийняття. Отже, прогностична діяльність відіграє важливе значення в діяльності органів конституційної юрисдикції.

Прогностична функція перш за все полягає в пошуку актуальних проблем, що присутні в законодавстві та побудову конструктивних моделей їх вирішення. Прогностична функція, тобто функція передбачення, визначає в деякій мірі зміст рішення, що приймається органом конституційної юрисдикції. Саме тому, прогностична функція набуває особливого значення в діяльності органу конституційної юрисдикції.

Прогностична функція органу конституційної юрисдикції має важливе значення, адже експертиза конституційних нормативно-правових актів органом конституційної юрисдикції повинна ґрунтуватися на обліку багатьох чинників – політичного, економічного, соціального та культурного характеру. Відтак, ефективно спрогнозовані наслідки прийняття окремого рішення можуть вирішити проблемні питання розвитку держави та суспільства не лише в найближчому майбутньому.

Таким чином, можна зробити висновок, що функція прогнозування притаманна органам конституційної юрисдикції та реалізується ним у процесі здійснення основних функцій. Вагомість та ефективність прогнозування як складової діяльності органу конституційної юрисдикції можна прослідкувати лише на протязі певного періоду. Лише час є реальним показником здатності органу конституційної юрисдикції до прогностичної діяльності та ефективного передбачення наслідків своєї діяльності.

Важливо також відзначити про виховний характер рішень органів конституційної юрисдикції. Саме так, приймаючи рішення чи даючи висновки, органи конституційної юрисдикції реалізують виховну функцію, яка передбачає участь конституційної юрисдикції у формуванні високого рівня правосвідомості серед керівництва органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Рішення органів конституційної юрисдикції спонукають до виховання поваги та дотримання найважливіших конституційних цінностей. Крім того, діяльність конституційної юрисдикції виховує в громадян впевненість у тому, що їх права і свободи захищаються, а Конституція є «живою» та ефективною в питаннях забезпечення основних прав і свобод людини і громадянина.

Також, одним із дисциплінуючих та виховних моментів є обов'язковість виконання рішення органу конституційної юрисдикції, про що йдеться в законодавстві України, Польщі, Білорусі та інших держав Європи. Таким чином у громадян виховується впевненість в дієвості основного закону та в захищеності перед органами державної влади та місцевого самоврядування. Отже, діяльність органів конституційної юрисдикції невідворотно несе виховний вплив на правосвідомість та праворозуміння громадян.

Таким чином, система функцій органів конституційної юрисдикції України, Польщі, Угорщини, Молдови, Білорусі та інших держав Європи є багаторівневою. Саме тому, пропонується виділяти основні та додаткові (неосновні) функції органів конституційної юрисдикції.

Висновки. Функціонування системи органів державної влади забезпечується неухильним дотриманням Основного Закону та взаємодії між державними органами шляхом реалізації окремих функцій. Виходячи з цього, найважливішу роль в системі органів державної влади відіграють органи конституційної юрисдикції. Шляхом реалізації основних та додаткових функцій досягається дотримання Конституції та забезпечується перспективний розвиток державного механізму влади. Забезпечення всебічного розвитку взаємовідносин органів державної влади на основі Конституції шляхом реалізації додаткових функцій органу конституційної юрисдикції сприяє укріпленню державності, суспільної свідомості та демократії.

Підсумовуючи, важливо зазначити, що Конституційний Суд України з використанням можливості здійснювати окремі функції здатний впливати на основні суспільні процеси та забезпечувати конструктивний діалог між органами державної влади. Окремі аспекти реалізації додаткових функцій потребують подальшого вивчення та удосконалення у врахуванням позитивного досвіду інших держав.

Література.

1. Конституція України від 28.06.1996. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254k/96вр>
2. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13 липня 2017 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 35. Ст. 6.
3. Петрів І.М. До питання визначення конституційної юстиції в механізмі державного управління: досвід України та держав Східної Європи. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2020. №2. С. 139-149.
4. Бальцій Ю. Місцеве самоврядування в контексті діючої Конституції України. *Юридичний вісник*. 2016. № 2. С. 117-120.
5. Inna Gryshova, Tetiana Tielkiniena and Aida Guliyeva (2018). Lobbying for Public Interests as a Democratic Social Leadership Factor for Reforming Legislation In: Strielkowski W., Sustainable Leadership for Entrepreneurs and Academics. Springer Proceedings in Business and Economics. Springer, Cham 481-489.
6. Oleksander Kopylenko, Mykhailo Baimuratov and Inna Gryshova (2018). The Phenomenon of Leadership in the Municipal Authority in Ukraine. In: Strielkowski W., Sustainable Leadership for Entrepreneurs and Academics. Springer Proceedings in Business and Economics. Springer, Cham 151-162.

7. Шевчук С. Суддівська правотворчість. Світовий досвід та перспективи в Україні. К.: Реферат, 2007. 640с.
8. Конституційна держава та права й основоположні свободи: Україна та європейський досвід: Монографія / Автор, кол.: Вашук О.М., Мазурок І.О., Навроцький В.В., Савчин М.В. (керівник автор, кол.), Трачук П.А. Ужгород: Видавництво «Мистецька Лінія», 2008. 348с.
9. Про Конституційний Трибунал: Закон Республіки Польща від 1 серпня 1997 року. URL: <http://www.trybunal.gov.pl/eng/>.
10. Регламент Конституционного Суда Республики Беларусь. Решение Конституционного Суда Республики Беларусь 08.04.2014 № Р-916/2014 URL: <http://www.kc.gov.by/document-35213>.

References.

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), “The Constitution of Ukraine”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96вр> (Accessed 20 February 2020).
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine “On the Constitutional Court of Ukraine”, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, vol. 35, p. 6.
3. Petriv, I. (2020), “The question of the definition of constitutional justice in the mechanism of public administration: the experience of Ukraine and the states of Eastern Europe”, *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, vol. 2, pp. 139-149.
4. Baltzii, Y. (2016), “Local government in the context of the current Constitution of Ukraine”, *Yurydychnyy visnyk*, vol. 2, pp.117-120.
5. Gryshova, I. Tielkiniena, T. and Guliyeva, A. (2018), “Lobbying for Public Interests as a Democratic Social Leadership Factor for Reforming Legislation”, *Sustainable Leadership for Entrepreneurs and Academics*, Springer, pp. 481-489.
6. Kopylenko, O. Baimuratov, M. and Gryshova, I. (2018). “The Phenomenon of Leadership in the Municipal Authority in Ukraine”, *Sustainable Leadership for Entrepreneurs and Academics*, Springer, pp. 151-162.
7. Shevchuk, S. (2007), *Suddivs'ka pravotvorchist'. Svitovyy dosvid ta perspektyvy v Ukrayini* [Judicial law-making. World experience and prospects in Ukraine], Referat, Kyiv, Ukraine.
8. Vashchuk, O.M. Mazurok, I.O. Navrots'kyi, V.V. Savchyn, M.V. and Trachuk, P.A. (2008), *Konstytutsiyna derzhava ta prava y osnovopolozhni svobody: Ukrayina ta yevropeys'kyi dosvid: Monohrafiya* [The Constitutional State and the Rights and Fundamental Freedoms: Ukraine and the European Experience: Monograph], *Mystets'ka Liniya*, Uzhhorod, Ukraine.
9. Sejm of the Republic of Poland (1997), The Law of Poland “On the Constitutional Tribunal”, available at: <http://www.trybunal.gov.pl/eng/> (Accessed 23 February 2020).
10. Constitutional Court of the Republic of Belarus (2014), “Judgment of the Constitutional Court of the Republic of Belarus”, available at: <http://www.kc.gov.by/document-35213> (Accessed 20 February 2020).

Стаття надійшла до редакції 22.04.2020 р.